

KAT. AKCIJA I POLITIKA.

KA T. Akcija se širi po svem katoličkom svijetu brzim korakom, jer sv. Otac svaku zgodu upotrijebi, da neprestano potiče na osnivanje i živu suradnju svih svjetovnjaka. Kad mu se 19. travnja o. g. pokloniše članovi rimskog dijecezanskog odbora Kat. Akcije, progovorio je tako lijepo o Kat. Akciji, da je »Osservatore romano« sjutra dan donio o njemu dugi izvještaj pod naslovom »Il Santo Padre riafferma legittima, necessaria, insurrogabile l' Azione Cattolica«.

1. Što je Kat. Akcija?

Pija XI. definira Kat. Akciju onako, kako je i u pravilima talijanske Kat. Akcije: »Kat. Akcija je spoj organiziranih katoličkih sila, da se time učvrste, rašire, realiziraju i obrane katolička načela u individualnom, obiteljskom i socijalnom životu prema nauci Crkve, uputama sv. Stolice i u ovisnosti o crkvenim kompetentnim vlastima«. Dr. A. Bauer u zagrebačkoj sinodi g. 1925. slično veli: »Kat. Akcija je savez organiziranih katoličkih sila za afirmaciju, proširenje, primjenu i obranu kat. načela u životu individualnom, porodičnom i društvenom.« Tako i enciklika Pija XI. »Ubi arcano« g. 1923.

Dobro je, da ovo vazda imamo pred očima, jer se po tome vidi, da je područje Kat. Akcije veliko. To je polje katoličkih svjetovnjaka, i to pod vodstvom katoličkih biskupa. Iz navedenih definicija lako ćemo razumjeti, kako je sv. Stolica samo dosljedna, kad govori o primjeni Kat. Akcije na politiku, kako ćemo to ovdje izložiti.

2. Kat. Akcija mora vazda biti nepolitička.

Već je Lav XIII. pisao g. 1885. u okružnici »Immortale Dei« ovo: »Važno je za opće dobro, da katolici razborito sudjeluju u upravi općih posala i da uznastoje u tom pravcu djelovati, kako bi se javne vlasti tako brinule za vjerski i čudoredni odgoj mladeži, kako dolikuje kršćanima. Jasno je, da katolici imaju opravdane razloge, te zahvate u politički život. Oni to čine i moraju da čine, ne da uzmognu dati svoje odobrenje svemu, što ima danas nevrijedno u političkim ustanovama, već da izvuku iz samih ovih ustanova, ukoliko se to može, sveopće i istinito dobro, da poput najzdravije krvi uliju u sve državne žile mudrost i snagu katoličke vjere. Nije lako odrediti jedan jedinstveni i siguran način, da se sve to izvede. Valja naime udešavati sve prema raznim mjestima i vremenima, koja su vrlo različita. Ipak valja prije svega sačuvati slogu htijenja i težiti za jednakošću u onom, što se radi. Sigurno će se postići ovaj dvostruki cilj, ako

svaki uzme za životno pravilo, da slijedi odredbe Apostolske Stolice i da bude poslušan biskupima.« I Pijo X. je 25. 8. 1910. Sillonistima dao slobodu »u svim političkim nazorima, očišćenim od svega, što nije u potpunom suglasju s crkvenom naukom«. Ipak je Pijo XI. 24. 3. 1924. za Kat. Akciju ovako odredio: »Mi smo jasno i više nego jedamput rekli, da nitko ne smije ni za političke ciljeve ni za promicanje probitaka kojih mu drago stranaka upotrebljavati vjerski ugled ili Kat. Akciju, pa smo to, koliko smo mogli, i zabranili.« Isti Papa pred kat. sveučilištarcima 9. 9. 1924. pita: »Trebaju li dakle potpuno izbaciti politiku iz Kat. Akcije?« i odgovara: »Ne. Ali politika u svoje vrijeme, kada i kako treba, i neka se njom bavi, tko je za to pozvan, nakon zgodne, potpune, vjerske, umne, ekonomske, socijalne priprave. Jer Kat. Akcija, ako sama i ne djeluje politički, hoće da pouči katolike, kako će se politikom najbolje poslužiti, što su dužni činiti dobri građani uopće, a posebice katolici.«

Isti je Pijo XI. drugda kazao: »Kat. Akcija se razvija i diže izvan i iznad svake političke stranke. Ona ne će da radi u politici, u stranačkom smjeru, niti da sama bude političkom strankom. No to ne znači, da se katolički muževi moraju proglasiti desinteresiranim u politici, kad politika znači skup općih dobara, od kojih zavise dobra porodična, privatna, pa i sami interesi vjere. I Kat. Akcija, ako i ne će da radi u stranačkoj politici, hoće ipak da pripravlja, da mogu sudjelovati u dobroj politici; hoće da pripravi savjesti građana za politiku, i formirati ih u toj stvari kršćanski i katolički. U tom smislu nesamo da Kat. Akcija ne prijeći pojedincima sudjelovati u dobroj politici, nego im to stavlja kao jasnu dužnost, da surađuju u političkim stvarima s prosvijetljenijom i s produbljenijom savješću« (Osservatore romano 2. 11. 1926.).

Iz ovoga se vide dvije stvari: 1. Katolička Akcija nije politička organizacija niti je domena ma koje političke stranke; ona obuhvaća ljude svih stranaka, koje imaju kršćanski program, ili kojima se program ne kosi s kršćanskim načelima, te po sudu dijecezanskog biskupa katolici mogu pripadati i toj akatoličkoj stranci. Ipak Kat. Akcija odgaja teorijski, t. j. upućuje svoje članove u kat. načela, po kojima mora i politička stranka pospješivati kršćansko ćudoređe i zaštićivati interese katoličke vjere. 2. Kat. Akcija ne prijeći, da pojedini njezini članovi rade i djeluju u političkoj stranci; samo u Kat. Akciji ne smiju nastupati kao pripadnici ove ili one stranke. U Kat. Akciji su samo katolici, kakovi su i u Božjem hramu, gdje primaju pouku u vjeri i raznovrsnoj vjerskoj primjeni.

Sve je ovo jasno. Ali nije lako provesti ondje, gdje postoji samo jedna katolička politička stranka. Kako svaka politička stranka želi imati za se i omladinu i nju obično okuplja u svojim prostorijama, a s druge se strane Kat. Akcija mora osnovati i

sama mora biti izvan i iznad političke stranke, izgleda, da Kat. Akcija osuđuje dosadašnju praksu nekih kat. zemalja ili barem da nameće sebi i stranci neugodan sukob ili barem prikriveno trvenje. Tako je konkretan slučaj bio u češkoslovačkoj republici, gdje postoji Pučka stranka, kojoj se priključila i katolička omladina. Stoga su se kat. biskupi lanjske godine obratili sv. Stolici, da im kaže, kako će konkretno postupati u pitanju Kat. Akcije. Prošle je jeseni kardinal Pacelli na to odgovorio. To je pismo u našem pitanju vrlo važno. Ono je taktično i potpuno se slaže sa direktivama i odredbama, koje je sv. Stolica već prije dala, i koje smo ovdje evo, djelomično barem, i naveli. Kard. Pacelli veli u svom reskriptu: Potrebno je, da se omladina pouči i pripravi za politički život. Ta i Kat. Akcija već po svojoj prirodi pripravlja omladinu, kako će pravo suditi o svim stvarima pa i o pitanjima politike; ona odgaja um omladine prema načelima katoličke vjere, da ova uzmožne u svoje doba rješavati politička pitanja spremno i spretno prema tom duhu. No kardinalov reskript ide dalje negoli dosadašnje izjave sv. Stolice. On naime određuje, da

3. Svjetovnjaci daju pitanju političku pouku, i kazuje, kakovi smiju biti ti svjetovnjaci i gdje smiju poučavati.

Kardinal se o tome ovako izražuje: Gdje se u krilu Kat. Akcije pokaže potrebnim upotpuniti političku izobrazbu posebnom i potanjom poukom, ne smije se ona podati u krilu organizacija Kat. Akcije niti u njihovim prostorijama, nego u drugim lokalima, i uz uvjet, da to obave osobe, kojima se s obzirom na čudorednost ne može prigovoriti, a same se ustrajno i neustrašljivo drže katoličke nauke. Kler ne smije ni u kojem slučaju držati političke pouke niti poticati mladiće, da radije pristanu uz ovu negoli uz onu političku stranku, ako te stranke mogu jamčiti, da će ustati na pravednu obranu interesâ i pravâ katoličke Crkve. Pogibeljno bi naime bilo konfundirati Kat. Akciju s političkim strankama i povezati je s njihovim zgodama i nezgodama.

4. Omladinske organizacije Kat. Akcije ne smiju pristajati uz određene političke stranke; pojedini mladić kao građanin to može. Poglavice političke stranke ne smiju biti na čelu omladinskim organizacijama Kat. Akcije.

I ove su odredbe važne:

a) Omladinska udruženja Kat. Akcije ne smiju biti političke organizacije niti smiju pristajati uz stalne, određene političke stranke. Poglavice¹ političke stranke ne smiju u isto doba biti

¹ Poglavica političke stranke? Tko je to? Je li to predsjednik stranke?

na čelu omladinske organizacije, koja je članom Kat. Akcije.

b) Mladići, koji pripadaju udruženjima Kat. Akcije, mogu kao građani pripadati onim strankama, koje će jamčiti da će hrabro braniti vjerske interese. Ali neka mladići svagda imaju pred očima, da stranački interesi nemaju prednosti pred interesima i zapovijedima Crkve.

5. Provedba u Moravskoj.

Katolici su u Moravskoj odmah proveli tu odredbu sv. Stolice. Stvorili su novu katoličku omladinsku središnjicu, i u nju su stupila sva katolička omladinska udruženja. Olomučki je nadbiskup Mgr. Prečan preuzeo pokroviteljstvo. Nova organizacija broji 400 skupina s 19.000 članova iz svih staleža, osobito seljačkog. Ta je središnjica pri koncu siječnja o. g. imala svoju glavnu skupštinu, na kojoj je prisustvovao i Mgr. Šramek, predsjednik Pučke stranke. On je izjavio, da je zadovoljan preustrojtstvom omladinskih organizacija i da dokida posebnu političku organizaciju mladih katolika; da gleda u hijerarhiji dovoljno jamstvo da će katolička omladina u svoje doba znati pravo i odlučno nastupiti na obranu vjerskih interesa u javnom životu.

A. Alfirević D. I.

Dakako; ali mislim, da se ta zabrana ne tiče samo njega, nego i svih članova uprave političke stranke. Tko poznaje život i ustrojstvo političkih stranaka našega demokratskog doba, zna, da odgovornost stranke za javni njezin nastup nosi zapravo vodstvo ili uprava stranke. Uprava redovito odlučuje o držanju i nastupu stranke za svaki konkretni slučaj, te ako se stranka kao stranka ogriješi o interese vjere ili naroda, krivicu valja pripisati upravi stranke. Iz pisma kard. Pacellija se vidi, da sv. Stolica ne želi, te bi se pogriješke ili neuspjesi političke stranke pripisali pročelniku ili vodama, koji u isto doba stoje i na čelu omladinske organizacije, koja je članom Kat. Akcije; sv. Stolica hoće da odstrani od spomenutih omladinskih udruženja Kat. Akcije i sjenu političkog rada, koji bi te organizacije izložio opravdanim ili neopravdanim napadajima i sumnjičenjima vjerskih neprijatelja ili bi mogao odbiti od katoličkih organizacija omladinu, koja je drugog političkog uvjerenja.